

3

To sú iba prvé listy, ktoré zachránim pred plameňmi. Usilujem sa priveľmi nepremýšľať nad tým, čo robím. Je to naozaj také hrozné? Veď len posielam listy ustráchaným ľuďom, ktorí na ne čakajú, a hovorím si, že ak ja robím niečo takéto v Sachsenhausene, potom možno niekto ako ja urobí to isté v tábore pri Stalingrade. Viem, že je hlúpe predstavovať si, že život veci takto vyváži, ale vždy keď idem k starému plechovému sudu spáliť ďalšie vrece listov, niekoľko ich ukryjem do pršiplášťa. Nikto o tom nevie, nikomu na tom nezáleží.

Chystala som sa prvých sedem poslať na pošte v Oranienburgu, keď som si uvedomila, že obálky z koncentračného tábora by medzi ostatnými púťali pozornosť. Keby sa niekomu zdali podozrivé, rýchlo by zbadal, že na nich nie je ani cenzorská pečiatka, preto miniem celotýždennú výplatu na kúpu nových bielych obálok a známok. Keď listy vložím do nových obálok, budú vyzeráť ako všetky ostatné. Kým som nezačala čítať ich listy, väzni pre mňa neboli viac ako vzdialené postavy na druhej strane *Appelplatzu*. Teraz sa pristihujem pri tom, že sa dívam z okna podateľne a dúfam, že niektorého z nich zazriem.

„Koľko je tu väzňov?“ opýtam sa Bruna, cenzora, ktorý v môj prvý deň ukradol klobásu.

„Tridsaťtisíc v tejto hlavnej časti tábora,“ odpovie.

„Nie, to nie je možné. Ako by sem mohli toľkých umiestniť? Nie je tu dosť ubikácií!“

„Ešte nikdy si nevidela sardinky v konzerve?“ spýta sa s úškrnom.

Znova sa zahľadím von oknom a rovno pred sebou zbadám dôkaz. *Appelplatz*, kde sa väzni zoradujú pri nástupe, je obrovský. Väčší ako futbalové ihrisko. Niežeby som niekedy videla nástup, ten sa koná ešte pred mojím príchodom do roboty a potom väzni odpochodujú do práce v továrňach a v kameňolome na severe tábora, odkiaľ sa vracajú až po tom, ako odídem domov. Nechodia všetci. Niekoľko z nich celý deň stojí v pozore na slnku, čo sa mi zdá kruté, a ak odpadnú, stráže ich odvedú – odtiahnu ich po štrku.

Niekedy, keď sme sa s Lili vracali zo školy, videli sme jednotku väzňov v pásikavých uniformách pochodovať po ulici. Nikto v Oranienburgu o nich nerozpráva – všetci predstierajú, že sú neviditeľní, akísi neľudia, ktorí medzi nás ostatných nepatria. Keď si však čítam ich listy, je pre mňa oveľa ťažšie vnímať ich takto.

A potom na konci augusta nájdem list adresovaný mne.

Drahá Margot,

na tejto stránke nie je dosť miesta, aby som vyjadril,

akú bolesť cítim v srdci, vždy keď si na Teba pomyslím.

A v mojich myšlienkach si nepretržite, takže táto bolesť je so mnou neprestajne. Lenže práve vďaka tejto bolesti stále dýcham, lebo život v tomto tábore je neznesiteľný, a keby som Ťa nemal živú v predstavách, podľahol by

som zúfalstvu. Videl som, ako sa to stalo iným. Volajú to muslimanský výraz. Smrť nádeje zabíja v mojom bloku viac mužov ako hlad či týfus. Zabudli, ako si predstavovať, ako si v mysli vytvoriť niečo lepšie. To je rozdiel medzi nimi a mnou. Predstavujem si, že vedľa mňa kráčaš počas každodenného pochodu do kameňolomu a smeješ sa svojim nežným spôsobom, ktorý tak milujem. Za rok, ktorý sme spolu prežili, sme sa nikdy nemohli smiať nahlas, však? Aspoň nie tak, ako som chcel. Takže v mojej mysli nás dvoch počuť po celom tábore. Večer, keď som unavený, sedím so zavretými očami a verím, že náš spoločný smiech prináša nádej všetkým, ktorí vidia naše šťastie. Možno im to pomáha spomenúť si, aké to bolo, cítiť ľahkosť v srdci a byť blízko milovanému človeku. Pre mňa si to Ty, Margot. Ostaň nažive v mojej mysli a tým udržíš nažive aj mňa. Bez pomyslenia na Teba tu v Sachsenhausene umriem.

So všetkou láskou

Dieter

Svet stíchol a zastal. Sotva dokážem dýchať. Ani jedna z básní, ktoré som v škole čítala, mnou nepohla tak ako tento list, ktorý sa mi chveje v prstoch.

Po chvíli ovládnem svoje telo, lebo sa mi netrasú len ruky, ale aj plecia, brucho a dokonca nohy. Na minútu som uverila, že tie láskyplné, túžobné slová boli adresované mne. No ja nie som Margot, ktorej boli určené, a teraz premáham tieň hanby, že som si čo len na moment dovolila predstierať niečo iné. Nie je zločin prečítať si obálku – v každom

prípade to aj musím spraviť, aby som mohla adresu prepísať na novú.

Hľadám odosielateľovo meno. Dieter Kleinschmidt. Predstavujem si ho – vysoký, dvadsaťpäťročný, najviac tridsaťročný. Nikto starší by v srdci nemohol mať toľko citu. Ešte dôležitejšia je adresa príjemcu.

Obrátim obálku a prečítam si *Margot Lipsky*. Lipsky znie ako židovské meno, ale Kleinschmidt nie. Napísal tento list skutočný Nemeц Židovke? Pre Židov je nezákonné brať si kresťanov, ale z tohto listu mám skôr pocit, že spolu ešte iba chodia. Je to protizákonné? Nezáleží na tom. Pošlem ho ďalej, lebo je krásny a plný lásky. Zoberiem čistú bielu obálku a začnem písať meno. Uvedomujem si, ako poľahky moja ruka napíše *Margot*. Teraz adresu.

Och! Vystriem sa na posteli. Nie je to dom ani byt. Je adresovaný do koncentračného tábora v Osvienčime. Podľa adresy je tábor v Poľsku. Napadne mi, či aj tam je sud a mladý úradník. Jediné, čo môžem urobiť, je poslať list a dúfať, že odpoveď druhej Margot sa k nemu dostane.

Obrátim obálku a na zadnú stranu napíšem *Dieter Kleinschmidt* spolu s jeho väzenským číslom: *A73901*. Potom si uvedomím, čo chýba. Schmatnem pôvodnú obálku. Nie, nie je tam. Ani na liste. Ak je Margot Lipsky v koncentračnom tábore, mala by mať číslo aj ona, no nikde o ňom nie je zmienka.

„Nedovolia ti prečítať si list od priateľa,“ poviem nahlas. Nijaká pošta z tábora ani do tábora nie je odoslaná ani doručená, ak nie je uvedené väžňovo číslo. To je prvé pravidlo, ktoré som sa naučila. Stiahne mi žalúdok. Toto je najprecítenejší list, aký som doteraz zachránila, no nemôžem ho poslať

ďalej. Premáham slzy žiaľu nad tou druhou Margot, lebo nikdy neuvidí láskyplné slová, ktoré jej boli určené. Je Židovka a väzenkyňa, a predsa jej závidím.

Jednou z mojich úloh je rozdeliť doručené listy v podateľni do úhľadných kôpok po dvadsať a takto ich pripraviť pre cenzorov. Pristihnem sa pri tom, že hľadám list adresovaný Dietrovi Kleinschmidtovi. Nebudem ho čítať. Tento sľub dám milencom, na ktorých som náhodou narazila. Chcem sa len postarať o to, aby sa k nemu dostal list od nej, lebo cenzorom na prichádzajúcej pošte nezáleží o nič viac ako na listoch v sude. Po týždni jeden nájdem – nie je z Poľska a je od Anny Kleinschmidtovej, jeho matky alebo možno sestry. Strčím si ho do vrecka v nádeji, že je v ňom väzenské číslo Margot Lipskej.

Doma nad parou otvorím obálku.

Drahý Dieter,

dúfame a modlíme sa, aby si bol v poriadku. Gabriele a Silke Ti posielajú všetku lásku. Ty a ocko nám chýbate viac, ako dokážem vyjadriť slovami, lebo bez Vás viac nie sme rodina. Dievčatá často rozprávajú o minulom lete, ako si ich zobral na plavbu loďkou okolo pobrežia ostrova do Binzu, kde ste v noci prespali v stane. Táto spomienka im pomáha prežiť všetky útrapy, ktoré nás postihli. Konečne sa mi podarilo nájsť si prácu, čo znamená, že máme dosť peňazí, aby sme mohli použiť všetky kartičky prídelov. O týždeň alebo o dva sa Ti pokúsím niečo poslať.

Dievčatá viac v škole nečastujú príšernými nadávkami, čo je veľká úľava. Veľmi ich to hnevalo, najmä Silke. Otec

Blike nás neodvrhol. Dokonca aj v príšerných dňoch, ktoré nasledovali, k nám chodieval a uisťoval ma, že sa všetko zlepši, keď na ľudí dolahnú súrnejšie starosti. V tomto mal pravdu. Vďaka Bobu, že nás nechali bývať v byte, inak neviem, kam by sme sa podeli.

Nálety sú príšerné. Väčšinu nocí trávime v pivnici s tuctami iných a dúfame, že naše domovy do rána vydržia. Minulý týždeň zničili celý blok medzi Goseriede a traťou a mnohí umreli, hoci sa schovali pod zemou.

Zdá sa mi, že píšem len o našich ťažkostiach, hoci Tvoje sú oveľa väčšie. Lúbime Ťa, drahý Dieter, a viac než hocičo chceme, aby si bol s nami doma.

S láskou

Tvoja Mutti

Nijaké číslo, nijaká zmienka o Margot Lipskej. Chvíľu o tom premýšľam a potom mi napadne, že to dáva zmysel. Jeho mama spomínala kňaza, čo znamená, že Dieter je katolík, a ak je Margot Lipsky Židovka, potom určite držali svoj románik v tajnosti.

Znova si prečítam list. Dieter má rád lode ako ja a ostrov, okolo ktorého zobral na plavbu svoje sestry, musí byť Rujana. Na pláži v Binzi som strávila celé dni. Mohli sme tam okolo seba prejsť! No je tam aj niečo iné. Vyzerá to, že jeho sestry sú malé, majú možno jedenásť alebo dvanásť rokov. Dieter s nimi šiel na prázdniny, preto si myslím, že je vysokoškolač, čo znamená, že bude mať k môjmu veku bližšie, ako som sa domnievala.